HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' סוכה ישנה. כדמפרש שעשאה קודם לחג שלשים יום ולפ"ז פירש שהיה בסם חג: **בית שמאי פוסלין.** דבעו סוכה לשמה וזו סתם נעשית. ואילו תוך שלשים לחג היה כיון דשולטין בהלכות החג קודם לחג שלשים יום סתם העושה לשם חג הוא עושה לגל שלשים שתמת לו לחג: **ובית הלל מכשירין.** הלל בעינן סוכה לשם חג: **כשרה.** לבית שמאי מיפטרין: **גמ' סוכה לשם חג.** דכתיב סוכות לה' לשם מצות המלך: **על החגיגה.** שלמי חגיגה שם שמים על עליהם לאוסרן עד לאחר הקטרת חימורין דזכו נהו בתר הכי משלמן גבוה כעבד הטוטל פרס: **חג.** חגיגה: **חג הסכוכות תעשה.** סוכות תעשה לחג סרס המקרא ולכתבו: **כחולו של מועד.** אם לא עשאה מתחילה: פלוגתא דלרבי אליעזר בפרק הישן (לקמן מז:): ופרכינן לבית הלל דלא בעו לשמה נימא נמי בית שמאי נמי לית להו דרב יהודה אמר רב: **עשאה.** לגילית: **מן הגרדין.** פרגי"ש שמוין בסוף הטלית מותר לתרומה וגדל שם לגילית מינה ובה: **מן הקוץ.** מוטין שנתקוים בשמי וקוסרים לותן ותלויין לרחשיהן בנגד לאחר שנחלש וקרי להו קוץ על שם שבוטנין כקוצים: **מן הגימין.** כגון טלית שתפרוה לו שעשו בה לימרא בתחתו ולתשי חוטי התפירה תלויין בה ותלן גדלו לגילית: **פסולה.** הואיל ותלויין ועומדים כל חלה בנגד ולא נתלו בה לשם גילית לאו עשיה לשמה היא: **מן הסיסין.** פקעיות כדוריות של חוט לומשי"ש: **כשרה.** הואיל וכשנתלו בנגד לשם גילית נתלו עשיה לשמה היא דטויה לשמה לא בעינן שתין טויה מן העשיה: **כי אמריתה קמיה דשמואל.** רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו כך אמר לי רב וכשהלתי דבריה לפני שמואל נחלק עליו. מ"מ תרוייהו עשיה לשמה בעו:

גמ' סוכה לשם חג. כלומר שעשאה לשם חג: **אפילו מתחילת השנה כשרה.** דכתיב חג הסכות תעשה לך שבעת ימים, סוכה העשויה לשם חג בעינן, ובית הלל האי קרא מבעי להו לעושה סוכה כל שבעה ואפילו בחולו של מועד. ואסיקנא (לב"ה [לד"ה] עצי סוכה אסורין כל שבעה ושם שמים חל על הסוכה. ואקשינן ובית הלל לית להו הא דרב יהודה, דאמר עשאה לצורכה מן הצמר שנסבך בקוצים ונמרט, או מן החוטים של גרדי, או מן הנימין פסולה. מן הסיסין, פירי' הן פקעיות כשורה. כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הפקעיות נמי פסולה, דבעינן טויה לשמה. ובסוכה אמאי לא בעו בית הלל לשמה. ושאינן שאני התם לגבי ציצית דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובה, לכך בעינן עשייה שהיא הטויה, לשם גדילים, למעוטי מי שלא נטוה לשם גדילים. ועשו להם ציציות, דייקינן האי דכתיב להם משלהם למעוטי גוזל, אבל גבי סוכה דליכא קרא אחרינא למעוטי גוזלה, ודרשינן חג הסוכות תעשה לך למעוטי גוזלה, אבל עשויה לשמה לא בעינן לדרבי בית הלל. ומיימא לן בהא כשמואל דבעינן טויה לשמה.

מתני' סוכה ישנה בית שמאי פוסלין [א]ובית הלל מכשירין ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה: **גמ'** מ"ט דבית שמאי אמר קרא [1]חג הסוכות שבעת ימים לה' סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת [ב]דאמר רב ששת משום ר"ע [ג]מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' ותניא רבי יהודה בן בתירה אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא מאי טעמייהו דבית שמאי כתיב קרא אחרינא [2]חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לעושין סוכה בחולו של מועד ובית שמאי סבירא להו כרבי אליעזר דאמר [ג]אין עושין סוכה בחולו של מועד ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב [ג]עשאה מן [ג]הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה (אלמא) דבעינן טויה לשמה ה"נ נבעיא סוכה עשויה לשמה שאני התם דאמר קרא [3]גדילים תעשה לך לך לשם חובך הכא נמי חג הסוכות תעשה לך לך לשם חובך ההוא מיבעי ליה [ד]למעוטי גזולה התם נמי מיבעי ליה למעוטי גזולה התם כתיב קרא אחרינא [4]ועשו להם משלהם:

מתני'

סוכה ישנה בית הלל מכשירין. בירושלמי מני לרישא למחצה זה דבר מחבריא לימרין עשה רבי יוסי לומר כל שהוא ומעון לומר כל שהוא ובלבד שתהא על פני כולה ובתר הכי גירסת הספר מלה ישנה פלוגתא דבית שמאי ופ"ק ד"ה דברי הכל הוא שלא עשאה לשם פסח דבר ברי הוא שלא בקדק בה: **ואם עשאה לשם חג** וכו'. לפילו לבית הלל נפקא מינה שתין לרישא למחצה זה דבר ולפילו לא נפקא מינה אלא לב"ש יש לו לתנות לפרש במה נחלקו ולא שייך לתקשויי טעמא דב"ש אתא לאשמועינן אלא היכא דפליגי תנאי אליבא דב"ש ולא נפקא מינה מידי בפלוגתא אליבא דבית הלל כי ההיא דלרבי אליעזר למילפה (שבת דף קלה.) ובפרק ארבעה אחין (יבמות דף כח. ושם) (ה) קשיא ובפ' קמא דבילה (דף ז:) וכולן פירשנו במקומות: **מנין לעצי סוכה שאסורים כל שבעה.** מסתמא לאסירי מדלורייתא ולכתה גמורה היא מדפריך והא קרא להכי הוא דאתא ותימה דבפרק כירה (שבת דף מה.) מסתמא שהוא מדלבנן למייתי התם רליה דרבי שמעון אית ליה גבי נר מתוך שהוקצה למצותו הוקצה לאיסורו מהא דתניא לתן נוטלין עליס מן הסוכה בי"ט ור' שמעון מתיר ושוין בסוכת החג בחג שהיא לאסורה ופ' המביא כדי יין (ביצה דף ל: ושם) מייתי דרשה דהכא ואפילו הכי מסתמא אתא לאסירה בסוף שמעתין אלא לאסירה אלא מטעם מוקצה דקתמרינן עני סוכה דחיילא קדושה (ו) [ה]איתקש לשבעה וי"ל דהכי לאסור מדלורייתא היינו טעמא קיימת אסור ליטול ממנה עליס אבל משפלה דשבעה מותה לא אסירא מדלבנן והא דפריך בפרק הישן (שם) (ו) וכי מהני ליה תנאי בסוכה דלכיון דלא מהני ליה תנאי בעודה קיימת כשפלה נמי לא יועיל למיגו דאיתקש כין השמות לאיתקוי לשבעה ומשני דסיפא אתאי לאסוה דעלמא והדר פריך מנויי סוכה דמהני ליה תנאי ומשני בתומר היני גדול מסס כל כין השמות דלא הוקשו למותו ולא דמו לעניס שסס עיקר המצוה ועל כרחך גדול מסס ויש בסס קדושת אהל ותע"ג דמעיקרא ידע האי טעמא אורחא דסס"ד לפרש דבריו דרך קשיא ותירוץ ור"ת מפרש דעיקס של כדי שכשר סוכה חיילא קדושה עלייהו ואסירי מדלורייתא אבל היותר מכדי שכשר לא מיתסרי מדלבנן והא דפריך נמי (ו) וכי מהני ליה תנאי בסוכה מסוס דסמסתמא כי היכי דלא מהני תנאי בסאי לאסירי מדלורייתא הוא הדין דלא מהני בסאי לאסיר מדלבנן ולא מפליג נמי תנאי בין צריך לסוכה בין לא צריך והאהיא דאיכא קשיא מפרק במה מדליקין (שבת דף כג. ושם) דמשמע דנויי סוכה לאסורין מסוס בזוי מלוה ולא מסוס מוקצה ובמקומה פירשתי: **מה חגיגה לה' אף סוכה לה'.** קסבר רבי יהודה בן בתירא דאי לאו מסוס חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא מיבעי ליה למעוטי גזולה.** תימה מיפוק ליה מסוס דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה דמהאי טעמא פסלינן (ז) [ח]תרוג הגזול ביום טוב שני לקמן גבי לולב הגזול (ד' כט:) ובהשיל שמעתא גופא קשיא דקאמר בשלמא בי"ט רחמנן בעינן לכם משלכם אלא בי"ט שני אמאי ומשני מסוס דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה והשתא אס כן ל"ל לכס משלכם ומיהו התס איכא לאוויי לחיטטיך למעוטי שאול אבל גבי סוכה ליכא לאוויי הכי לרבנן דאמרי לקמן פרק הישן (ד' מ:) דאלמ יוצא ידי חובתו בסוכה של חבירו ופקשי להו מדהכא ליכא לאוויי מלמד שכל ישראל רחויין ליטב בסוכה אחת וי"ל דטעמא דמצוה הבאה בעבירה לאו דלורייתא אלא מדרבנן ומיהו קשה מפרק הניזקין (גיטין ד' נה. ושם) גבי חטאת גזולה אלא נועדה לרציס (ג) דאמר עולא בגמרא אין נועדה אין לא נועדה אינה מכפרת אפי' טעמא דיחוס כדי לא קני ומשמעיה ליה לעולא דיחוס כדי קני גבי עורות של בעל הבית וגבי וגזלן (ב"ק ד' קיא.) ואומר ר"ת דטעמא דעולא בגיטין משום מצוה הבאה בעבירה אלמא דלורייתא היא ומיהו בלאו הכי לא יתכן להא דהדיא קאמר עולא משום דיחוס לא קני ועוד דבפרק מרובה (שם ד' סו:) דריס רבא בהדיא דיחוס לא קני מדכתיב קרבנו ולא הגזול אלא נראה להסוחל להגרת אלו יחוס כדי הוא לחיכא יחוס ושיעור שם כדקאמר התם במרובה (שם סו:) דמעיקרא קרי ליה מצרת והשתא קרי ליה מצרוח ותע"ג דגבי קרבן נמי איכא שיעור שם כדאמר התם [דף סו:] דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרבנו כיון דקודס הקדש אלו שלו הוא ואף על גב דאל עליו הקדש מחמת שיעור שם לחתי השתא לא מזי להקריבה דבעינן קרבנו בשעה שמקדיש:

ה) גיטין ל:, ב) [נקמן מז:], ג) מנחות מב:, ד) [נקמן כז:], ה) י"נ: שהתרו, ו) [ל"ל ומיו], ז) [ל"ל ומיו], ח) [ל"ל לולב],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיְיָ: ויקרא כג לד
2. חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ: דברים טז יג
3. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ופס עשאה וכו' ופרק ארבעה אחין ופ"ק ד"ה ותימה קשיא ומגמק: (ו) ד"ה מנין וכו' למילף קדושה עלייהו מיתקש: (ז) ד"ה הוסה וכו' שלא עדעה לרבים מכפרת כו' למאר עולא:

גליון הש"ס

גמ' מנין לעצי סוכה. עי' לקמן דף לו ע"ב רש"י ד"ה לסור להריח:

מוסף רש"י

כך חל שם שמים על הסוכה. על עלי סוכה ליאסר בהנאה כל שבעה הואיל והוקנו למצוה (לקמן לז:). **שבעת ימים לה'.** משמע כל שבעה לה' הוא הקדש (ביצה ל:). אין עושין סוכה בחולו של מועד. מי שלא ישב בסוכה יו"ט הראשון (לקמן כז:). **עשאה.** לגילית, מן הקוצין. הגקלעים היינו מוטין התלויין בסוף הציצית שקורין פרוק"ש וקולפים ממס מן הבגד, ל"ש להכי קרי להו קולין, שיולפין מן הבגד בקולין (מנחות מב:). ומן הנימין. היינו חוטן שיולפין מן הבגד בתפילה (שם). מן הגרדין. פרגי"ש (שם). **פסולה.** כל זמן שמחוברין לבגד דבעינן עשייה לשמה, והלי תלוי ועומד בה (שם).

לעזי רש"י

פירניי"ש. ציציות (חוטים היוצאים מן האריגה בסוף הבגד). לומשיי"ש (לומישיל"ש). פקעות (של חוט).

רבינו חננאל

פיסקא סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. מתני' בשלא עשאוה לשם סוכה של מצוה, לפיכך גרסינן **בירושלמי תני צריך לחדש** בה דבר, חבריי אמרי שפח ר' יוסי אומר כל שהו. **מאי טעמייהו דבית שמאי** דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, סוכה העשויה לשם חג בעינן, ובית הלל האי קרא מבעי להו לעושה סוכה כל שבעה ואפילו בחולו של מועד. ואסיקנא (לב"ה) [לד"ה] עצי סוכה אסורין כל שבעה ושם שמים חל על הסוכה. ואקשינן ובית הלל לית להו הא דרב יהודה, דאמר עשאה לצורכה מן הצמר שנסבך בקוצים ונמרט, או מן החוטים של גרדי, או מן הנימין פסולה. מן הסיסין, פירי' הן פקעיות כשורה. כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הפקעיות נמי פסולה, דבעינן טויה לשמה. ושאני התם לגבי ציצית דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובה, לכך בעינן עשייה שהיא הטויה, לשם גדילים, למעוטי מי שלא נטוה לשם גדילים. ועשו להם ציציות, דייקינן האי דכתיב להם משלהם למעוטי גזול, אבל גבי סוכה דליכא קרא אחרינא למעוטי גזולה, ודרשינן חג הסוכות תעשה לך למעוטי גזולה, אבל עשויה לשמה לא בעינן לדרבי בית הלל. ומיימא לן בהא כשמואל דבעינן טויה לשמה.

מסורת הש"ס

נז א מי' פ"ק מהלכות סוכה הלכה ט טוש"ע א"ח סי' תלו סעיף ג:
נז ב מי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תלמ סעיף ג:
נח ג מי' פ"ה מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין טו טוש"ע א"ח סי' יג סעיף ה: